

PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN LAUSUNTO 14/2005 vp

Hallituksen esitys eräiden ydinvastuualalla tehtyjen kansainvälisten pöytäkirjojen hyväksymisestä sekä laeiksi näiden pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja ydinvastuulain muuttamisesta

Talousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 8 päivänä helmikuuta 2005 lähettäessään hallituksen esityksen eräiden ydinvastuualalla tehtyjen kansainvälisten pöytäkirjojen hyväksymisestä sekä laeiksi näiden pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta ja ydinvastuulain muuttamisesta (HE 2/2005 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi talousvaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiaa lausunto talousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Yrjö Sahrakorpi, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Ronald Wrede, ulkoasiainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Joni Heliskoski, oikeusministeriö
- professori Ilkka Saraviita.

Lisäksi kirjallisen lausunnon on antanut professori Tuomas Ojanen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla Pariisissa 29.7.1960 tehtyä, 28.1.1964 tehdyllä lisäpöytäkirjalla ja 16.11.1982 tehdyllä pöytäkirjalla muutettua yleissopimusta muuttavan, Pariisissa 12.2.2004 tehdyn pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla Pariisissa 29.7.1960 tehtyä yleissopimusta täydentävää, 31.1.1963 tehtyä, 28.1.1964 tehdyllä lisäpöytäkirjalla ja 16.11.1982 tehdyllä pöytäkirjalla muutettua lisäyleissopimusta

muuttavan, Pariisissa 12.2.2004 tehdyn pöytäkirjan. Esitys sisältää ehdotukset laeiksi mainittujen pöytäkirjojen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä ydinvastuulain muuttamisesta.

Edellä ensiksi mainittu niin sanottu Pariisin pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan, kun kaksi kolmannelle yleissopimuksen osapuolista on sitoutunut pöytäkirjaan. Toinen eli niin sanottu Brysselin pöytäkirja tulee kansainvälisesti voimaan, kun kaikki lisäyleissopimuksen osapuolet ovat sitoutuneet pöytäkirjaan.

Lakiehdotukset ovat tarkoitettut tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samoina ajankohtina kuin pöytäkirjat tulevat Suomen osalta voimaan.

Esityksessä tehdään selkoa eduskunnan suostumuksen tarpeellisuudesta sekä arvioidaan sääntelyä perustuslain 15 §:ssä turvatuun omaisuuden suojan ja 18 §:ssä suojatun elinkeinonvapauden kannalta. Perusteluissa katsotaan, että pöytäkirjojen hyväksymisestä voidaan päättää

äännten enemmistöllä ja lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Koska eduskunnan suostumus ei perustelujen mukaan ole tarpeen Pariisin pöytäkirjan M kohtaan, mutta asiasta on kuitenkin otettu säännös ehdotukseen laiksi ydinvastuulain muuttamisesta, on hallitus pitänyt suotavana perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkimista esityksestä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Sopimusmääräykset

Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyi vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla 29.7.1960 tehtyä ja sittemmin muutettua yleissopimusta muuttavan, Pariisissa 12.2.2004 tehdyn pöytäkirjan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan (Pariisin pöytäkirja). Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi edellä mainittua yleissopimusta täydentävää lisäyleissopimusta muuttavan, Pariisissa 12.2.2004 tehdyn pöytäkirjan (Brysselin pöytäkirja).

Eduskunta hyväksyy perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen.

Pöytäkirjat sisältävät useita määräyksiä, joiden kuulumisesta lainsäädännön alaan on esityksen perusteluissa tehty selkoa. Eduskunnan hyväksyminen pöytäkirjoihin on tarpeen myös siksi, että valtiolle voi niiden määräysten johdosta aiheutua eduskunnan budjettivaltaa sitovia menoja (PeVL 51/2001 vp, s. 2/I).

Hyväksymispäätöksen ala

Eduskunnan päätös Brysselin pöytäkirjan hyväksymisestä kattaa ehdotuksen perusteella pöytäkirjan kokonaisuudessaan. Tämä vastaa perustuslain 94 §:n 1 momentin sanamuotoon perustuvaa nykyistä käytäntöä (ks. esim. PeVL 38/2001 vp, s. 3/II, PeVL 11/2000 vp, s. 3/I).

Pariisin pöytäkirjan M kohdalla muutetaan vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla tehdyn yleissopimuksen 13 artiklaa toimivaltaisesta tuomioistuimesta yleissopimuksen tarkoitamisissa tapauksissa. Euroopan yhteisön lainsäädännössä asiasta on säännöksiä neuvoston asetuksessa tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla. Pariisin pöytäkirjan M kohta kuuluu asetuksen kattamilta osiltaan Euroopan yhteisön toimivaltaan. Tähän ei vaikuta, että esityksen 3. lakiehdotuksen 37 § sisältää viittauksen yleissopimuksen 13 artiklaan ja Pariisin pöytäkirjan sitä muuttaviin määräyksiin. Ehdotus, että eduskunta hyväksyisi pöytäkirjan vain siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan, vastaa vakiintunutta käytäntöä eduskunnan hyväksymispäätöksen muotoilusta tällaisissa tilanteissa (PeVL 48/2004 vp, s. 3/I).

Suhde perustuslakiin

Suomen toimivaltaan kuuluvat pöytäkirjojen määräykset eivät koske perustuslakia perustuslain 94 §:n mielessä. Niiden hyväksymisestä päätetään siten äänten enemmistöllä.

Lakiehdotukset

Voimaansaattamislakiehdotukset

Lakiehdotus kansainvälisen velvoitteen voimaansaattamisesta käsitellään perustuslain 95 §:n 2 momentin mukaan tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Jos ehdotus kuitenkin koskee perustuslakia tai valtakunnan alueen muuttamista, eduskunnan on hyväksyttävä ehdotus sitä lepäämään jättämättä päätöksellä, jota on kannattanut vähintään kaksi kolmasosaa annetuista äänistä.

Koska pöytäkirjojen määräykset eivät ole ongelmallisia perustuslain kannalta eikä lakiehdotuksista ole muutoinkaan huomautettavaa perustuslain näkökulmasta, voidaan 1. ja 2. lakiehdotus käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

3. lakiehdotus

Soveltamisala. Valtioneuvoston asetuksella voidaan lakiehdotuksen 2 §:n nojalla säätää, että ydinvastuulakia ei sovelleta sellaisiin ydinpoltoaineisiin tai radioaktiivisiin tuotteisiin, joihin liittyvä ydinvahingon vaara on vähäinen. Lain soveltamisalan sääntely asetuksella ei ole perustuslain 80 §:n ja säädösten hierarkkisten suhteiden näkökulmasta täysin ongelmatonta (PeVL 8/2002 vp, s. 3/II, PeVL 26/2001 vp, s. 6/II). Ehdotuksessa asetuksenantajan toimivaltaa on kuitenkin rajattu maininnoilla radioaktiivisen tuotteen pienestä määrästä, matalasta rikastusasteesta ja vähäisestä radioaktiivisuudesta. Säännöstä on perustelujen mukaan tarkoitus soveltaa nykyiseen tapaan yhdenmukaisesti OECD:n ydinenergiajärjestön johtokunnan päätösten kanssa. Niissä on yleensä ollut kysymys tutkimuskäyttöön tarkoitetuista pienistä ydinaine-eristä. Näin ymmärrettynä ja sovellettuna asetuksenantoval-

tuus ei perustuslakivaliokunnan mielestä muodostu perustuslain kannalta ongelmalliseksi.

Voimaantulo. Lain voimaantuloajankohdasta säädetään ehdotuksen perusteella valtioneuvoston asetuksella. Lakiehdotuksen säännösten siinä määrin kiinteä yhteys Suomen kansainvälisten velvoitteiden määräyksiin muodostaa valiokunnan mielestä sellaisen erityisen syyn, jota tarkoitetaan perustuslain 79 §:n 3 momentissa. Ehdotus ei vaikuta lakiehdotuksen käsittelyjärjestykseen.

Esityksen perustelujen mukaan lakiehdotuksen säännösten voimaantuloajankohta saattaa vaihdella siitä riippuen, tulevatko Pariisiin ja Brysselin pöytäkirjat voimaan samaan vain eri aikaan. Valiokunta huomauttaa, että lain voimaantulon tällainen porrastaminen ei ole lakiehdotuksen voimaantulosäännöksen perusteella mahdollista.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että eduskunnan suostumus on tarpeen vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla tehtyä yleissopimusta muuttavaan, Pariisissa 12.2.2004 tehtyyn pöytäkirjaan siltä osin kuin se kuuluu Suomen toimivaltaan, sekä vahingonkorvausvastuusta ydinvoiman alalla tehtyä yleissopimusta täydentävää lisäyleissopimusta muuttavaan, Pariisissa 12.2.2004 tehtyyn pöytäkirjaan,

että näistä päätetään äänten enemmistöllä ja

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

PeVL 14/2005 vp — HE 2/2005 vp

Helsingissä 21 päivänä huhtikuuta 2005

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

vpj.	Arja Alho /sd	Simo Rundgren /kesk
jäs.	Leena Harkimo /kok	Arto Satonen /kok
	Roger Jansson /r	Seppo Särkiniemi /kesk
	Annika Lapintie /vas	Ilkka Taipale /sd
	Outi Ojala /vas	vjäs. Rosa Meriläinen /vihr
	Reino Ojala /sd	Terhi Peltokorpi /kesk.
	Markku Rossi /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.